

РОЗДІЛ 5. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКАОГЛЯД РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ІНТЕГРАЦІЇ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У СОЦІАЛЬНУ СТРУКТУРУ
ПРИЙМАЮЧИХ ГРОМАД У РЕГІОНАХ УКРАЇНИOVERVIEW OF RESEARCH OF EFFICIENCY
OF IDP INTEGRATION IN THE SOCIAL STRUCTURE
OF HOST COMMUNITIES IN THE REGIONS OF UKRAINE

Стаття представляє короткий авторський огляд аналізу результатів дослідження у шести місцевих громадах – партнерах проекту «Підтримка інтеграції ВПО через розвиток приймаючих громад», наукові результати якого ще не публікувалися у наукових виданнях. Проаналізовано основні проміжні фактори ефективності зусиль ініціативних груп у сфері інтеграції вимушених переселенців (ВПО) у приймаючі громади, зокрема у контексті підприємницької діяльності та розвитку людського капіталу. Визначено ключові фактори успішності зусиль з інтеграції в ініціативних групах, виявлено тенденції щодо довгострокової інтеграції переселенців у соціальну структуру громади.

Ключові слова: інтеграція, приймаюча громада, економічний проект, ініціативна група.

Статья представляет краткий авторский обзор анализа результатов исследования в шести местных общинах – партнерах проекта «Поддержка интеграции ВПО через развитие принимающих общин», научные результаты которого еще не публиковались в научных изданиях. Проанализированы основные промежуточные факторы эффективности усилий инициативных групп в сфере интеграции вынужденных переселен-

цев (ВПО) в принимающие сообщества, в частности в контексте предпринимательской деятельности и развития человеческого капитала. Определены ключевые факторы успешности усилий по интеграции в инициативных группах, выявлены тенденции долгосрочной интеграции переселенцев в социальной структуре общества.

Ключевые слова: интеграция, принимающая община, экономический проект, инициативная группа.

The paper presents a brief overview of the author's analysis of the survey results in 6 local communities - partners of the project "Support to IDPs integration through the development of host communities", the scientific results of which have not been published in scientific journals. The basic intermediate factors of efficiency efforts initiative groups have been analysed in the integration of internally displaced persons (IDPs) in host communities, particularly in the context of business and human capital development. The key factors of the success of efforts were identified to integrate into the initiative groups; and trends identified in the long-term integration of forced migrants into the «social fabric» of the community.

Key words: integration, host community economic project, the initiative group.

УДК 314.72

Філяк М.С.

к.е.н.

Львівський національний університет
ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького
Завадовська Ю.Ю.

здобувач

Львівський національний університет
ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Постановка проблеми. У вересні 2015 р. у рамках міжнародного проекту було розпочато проведення дослідження [1], щоб проаналізувати ефективність інтеграції ВПО у партнерських громадах та виявити шляхи найбільш успішної довгострокової інтеграції переселенців, а також риси успішних громад у цій сфері. Дослідження тривало протягом осені-весни 2015–2016 рр. у шести приймаючих громадах різних регіонів України та виявило важливу наукову проблему недослідженості ступені прояву взаємного зв'язку між рівнем розвитку ініціативної групи громади в Україні та мотиваційними факторами щодо інтеграції ВПО у дану громаду. Хоча подібні проблеми досліджені за кордоном, вони, однак, не цілком розкриті в українських дослідженнях. Гостроти набуває актуальність цієї проблеми через кризову ситуацію та збільшення кількості вимушених переселенців у громадах України.

Як свідчать публікації провідних соціальних економістів, процеси стабілізації у громадах, що при-

ймають переселенців, проходять нормальними темпами, і за два роки тривання конфлікту вдалося подолати найбільш критичні питання та задовольнити першочергові потреби внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Однак не всі потреби таких громад належним чином задоволені в 2016 р. Наприклад, не всюди відремонтовані дитячі садки та школи крім низки культурно-просвітницьких об'єктів; є потреба у покращанні дорожнього сполучення, а у багатьох селах – кращому рівні зв'язку та культурного життя. На даній фазі потрібен ще один етап стабілізації суспільного середовища, який варто вже поєднувати з економічною просвітою та елементами державно-кооперативного підприємництва для тих ВПО, які захочуть затриматися на новому місці протягом року або довше і стати членами змішаних місцевих ініціативних груп, на роботі яких і ґрунтуються більшість процесів відновлення соціального капіталу громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями зв'язку міграції, у тому числі

вимушеної, та економічного розвитку територій займаються дослідницькі центри Міжнародної організації з міграції, Світового банку, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, інші спеціалізовані установи ООН. Серед авторів нещодавніх досліджень варто згадати іноземних авторів Dilip Ratha, Supriyo De, Ervin Dervisevic, Sonia Plaza, Kirsten Schuettler та William Shaw. Серед українських дослідників варто відмітити праці Васильченко В.С., Гриненко А.М., Гриньової В.М., Семигіної Т.В та ін. Українські дослідники приділяють увагу макропроцесам вимушеної міграції в регіонах та на національному рівні, досліджуючи ВПО в цілому, тоді як за сучасних умов актуальності набули дослідження даного фактору на рівні малих міст та сільських поселень, оскільки пріоритетом наступних років, імовірно, стане довгострокова інтеграція ВПО у приймаючі громади.

Постановка завдання. Дослідження, виконане фахівцями проекту, що був профінансований та впроваджений МОМ та українськими партнерськими організаціями, було покликане для з'ясування проміжного прогресу в шести громадах, що приймають внутрішньо переміщених осіб (ВПО) із зони конфлікту, та забезпечення даних для визначення показників діяльності ініціативних груп у частині структури ініціативних груп та ставлення до ВПО. Завдання даної статті – надати короткий огляд результатів дослідження з наукової позиції та окреслити ступінь взаємного зв'язку досліджуваних явищ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження здійснювалося шляхом анкетування ініціативних груп громад-партнерів. Анкети містили такі блоки запитань: загальна інформація про громаду; соціально-демографічні дані громади; інформація про соціальну інфраструктуру; інформація про економічні можливості переселенців та мігрантів; інформація про економічний розвиток громади; інформація про рівень соціальної мобілізації переселенців із кризової зони; інформація про проекти, що впроваджуються в громаді та спрямовані на переселенців із зони конфлікту;

інформація про ініціативну групу. Другою частиною стало дослідження ставлення до ВПО та щодо цілісності соціальної структури приймаючих громад. Дані оброблялися на основі співбесід, спостережень, обговорень у малих групах з участю цільових груп, у тому числі переселенців, та представлені у вигляді аналітичних узагальнень.

За час, що минув з моменту проведення початкової оцінки партнерів, у деякого з них змінилася демографічна ситуація, що можна побачити на табл. 1.

Як бачимо, зменшилася кількість інвалідів та малозабезпечених у Токмаку, зареєстрованого населення поменшало у Веселому та Білицькому. У Розівці цього періоду подали більш адекватні дані про кількість працюючих та безробітних. Суттєві зміни відбулися за всіма параметрами демографічного профілю в Білицькому: стало менше зареєстрованого населення, зокрема дітей до 18 р., але майже в два рази зросла кількість молоді та пенсіонерів, а інвалідів – зменшилася втричі. Зросла кількість малозабезпечених, але збільшилася кількість працездатного населення, працюючих та безробітних.

Порівнявши дані початкового та середнього замірів демографічних параметрів, було визначено, що в більшості громад частка дітей до 18 років становить менше 25% населення. Розподіл громад за часткою дітей до 18 років представлено на рис. 4 та 5. Громади мають досить значну частку молоді, яка в середньому перевищує частку дітей. Це, ймовірно, відбувається через значну кількість населення партнерів, де молодь навчається, працює та залишається жити. У п'яти з шести громад частка людей похилого віку перевищує 20% (рис. 1). Загалом, помітні процеси старіння населення громад, хоча вони виражені не так яскраво, як у малих поселеннях винятково аграрного типу.

Частка дітей суттєво змінилася порівняно з минулим періодом дослідження. Це свідчить про суттєвий вплив ВПО з числа дітей (особи до 18 р. включно), що переводить більшість громад у категорію, де частка дітей становить у межах

Таблиця 1

Динаміка демографічної ситуації громад-партнерів

	Токмак	Маяки	Веселе	Розівка	Коцюбинське	Білицьке
Зареєстроване населення	32344	5813	990 1010	4293	15000	8577 9250
Дітей до 18 років	5289	1257	185	823	2100	1136 2700
Молоді (18–35 років)	7053	2004	298	1325	5500	3350 1850
Людей пенсійного віку	8657	1300	330	846	4500	3808 3200
Інвалідів	1956 2125	64	21	127	1500	425 1500
Малозабезпечених	559 769	23	71	68	150 родин 500	3200 3000
Працездатне населення	18000	3256	517	2553	10500	5250 5700
З них: працюють	16523	3234	211	1834 213	6300	3250 3200
безробітних	1477	22	306	719 167	4200	2450 2050

Примітка. Числа через знак «|» означають «поточний показник | показник початкової оцінки»

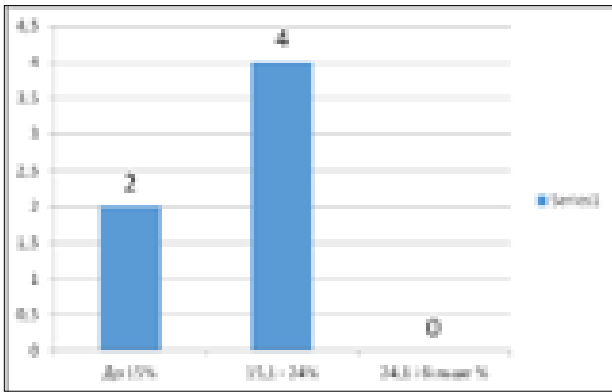

Рис. 1. Розподіл кількості громад за часткою дітей до 18 років, у % до всього населення (N=6 громад, в абсолютних числах, весна 2016 р.)

15,1–24% населення. Таким чином, у громади прибуло дітей, але багато їх відбуло (очевидно, через побоювання розвитку ситуації у площині безпеки). Для порівняння нижче наведений графік розподілу (рис. 2) за часткою дітей із минулого періоду (N=7 громад).

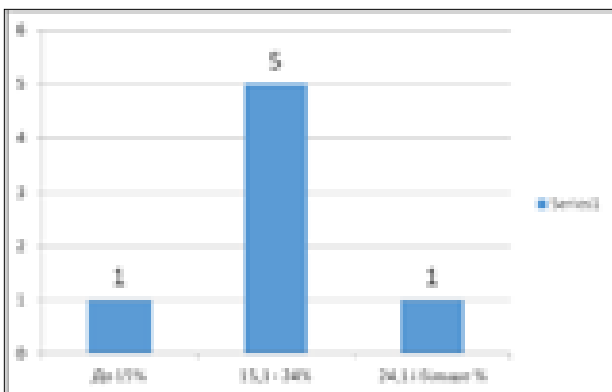

Рис. 2. Розподіл кількості громад за часткою дітей до 18 років, у % до всього населення (N=7 громад, в абсолютних числах, минулий період дослідження – весна 2015 р.)

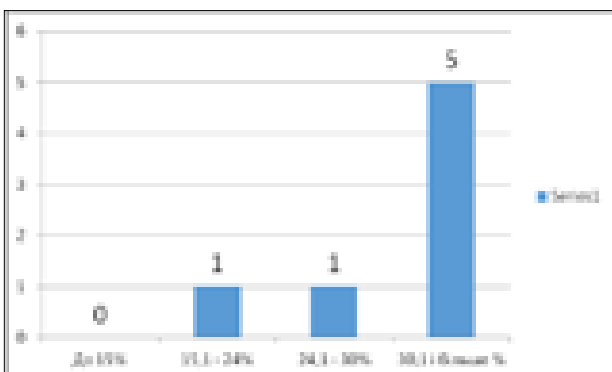

Рис. 3. Розподіл кількості громад за часткою молоді 18–35 років, у % до всього населення (N=6 громад, в абсолютних числах, весна 2016 р.)

Частка молоді суттєво зросла порівняно з минулим періодом (рис. 3), це свідчить про суттєвий вплив ВПО з числа молоді (особи віком від 18,1 до 35 років включно). Для порівняння нижче наведе-

ний графік розподілу за часткою молоді з минулого періоду дослідження (рис. 4, N=7 громад).

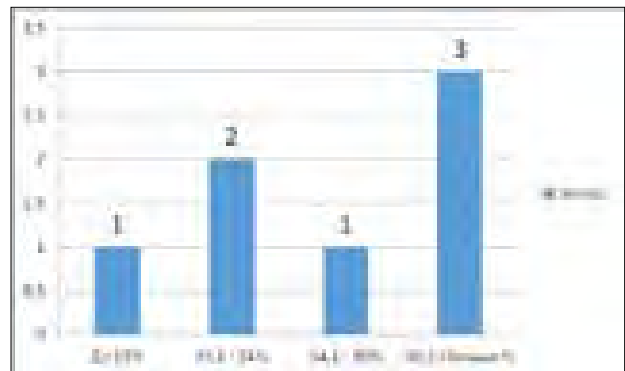

Рис. 4. Розподіл кількості громад за часткою молоді 18–35 років, у % до всього населення (N=7 громад, в абсолютних числах, минулий період дослідження – весна 2015 р.)

Інформація щодо змін у соціальній інфраструктурі громад оброблялася на основі аналізу відповідей ініціативних груп на ключові запитання оцінки, які нижче виділені жирним шрифтом.

Як змінилася соціальна інфраструктура (покращання чи погіршення стану об'єктів, яких конкретно; активізація чи занепад у роботі об'єктів і яких конкретно) за попередній рік та чим це викликано?

Переважно ініціативні групи повідомляють про покращання ситуації, зокрема у сфері соціальної інфраструктури. Однак більшість зауважує, що це лише косметичні зміни, а не радикальні зсуви на краще, які, однак, не входили у завдання даного проекту. Також третина громад зауважує, що підвищився рівень самосвідомості та відповідальності громади щодо власного розвитку. Разом з цим у випадку громад, які приймають ВПО, спостерігаємо тенденцію «примхливого» та «перебірливого» ставлення до міжнародної та державної допомоги: ось, мовляв, роблять, але ж не так кардинально, а лише косметично. Це спостерігаємо на фоні незначного рівня активізації громад, що ставить питання про необхідність надання пріоритетної підтримки та збільшеного фінансування у майбутньому тим громадам, які викажуть справжню зацікавленість та покажуть потенціал активізації як ініціативної групи, так і ширшої громади, зокрема молоді.

Ймовірно, повинна існувати система квотованих дотацій тим громадам, які погодяться прийняти більше ВПО та водночас показуватимуть процеси стійкого розвитку групи та ширшого загалу.

Опишіть основні потреби мігрантів та переселенців у громаді, а також тенденції (мігрують, стабільні, прибувають, відбувають, інше).

Через незавершеність та тривання конфлікту до громад продовжують прибувати переселенці, і тепер це часто особи, що не належать до вразливих верств, але які визначили для себе без-

перспективність проживання в зоні конфлікту, що розтягнувся на тривалий час. Ключовим питанням для тих переселенців, які розраховують осісти у приймаючих громадах, стає можливість працевлаштування. Не менш важливим у середньостроковій перспективі є питання рівня соціальних послуг, що є недостатніми у сільських поселеннях, відповідно до стандартів колишніх міських жителів. Іншими суттєвими викликами, перед якими стануть громади в недалекому майбутньому (до шести місяців часу), є необхідність профнавчання та перекваліфікації переселенців із прив'язкою до ринку праці приймаючого мікрорегіону. Не можна уникнути згадки про тенденцію маятникової міграції до непідконтрольних територій. Саме це створює і ситуацію «постійної міграції», про яку вказує частина громад. Варто також відмітити і позитивну тенденцію: повернення окремих ВПО до місць колишнього проживання, де відновлений контроль української влади та відновлене звичне життя, наближене до мирного.

Коротко опишіть проекти, які працюють у громаді, для покращання соціально-економічного становища мігрантів та переміщених осіб (ВПО).

Більшість громад-партнерів мають проекти, які спрямовані на покращання соціально-економічного становища мігрантів та переміщених осіб (ВПО). Разом із цим у половині громад така активність є низькою або відсутня взагалі. На фоні інших позитивно виділяється Токмак. Загалом варто зауважити, що майже всі проекти спрямовані на соціальний та інфраструктурний, але не на економічний розвиток ВПО. Винятком є проекти, що надають базове навчання на тематику підприємництва та можливість отримати мікрогрант на розвиток приватного підприємництва для ВПО. Разом із цим така спрямованість проектів, імовірно, викликана існуючими на час недавнього минулого пріоритетами, а саме вирішення найбільш нагальних питань улаштування життя ВПО, так звані «проекти гасіння пожежі».

Коротко опишіть проекти, які впроваджуються чи впроваджувались у громаді в 2014–2015 рр. для економічного розвитку громади в цілому.

У приймаючих громадах почало приділятися недостатньо уваги проектам з економічного розвитку громади в цілому. Вони розвиваються лише там, де для цього існують бажання та потенціал ініціативної групи. Разом із цим, знову ж таки, майже всі проекти спрямовані на соціальний та інфраструктурний, але не на економічний розвиток ВПО. Ймовірно, попри декларування потреби ВПО у працевлаштуванні контекст ситуації ще не актуалізував такі проекти. Інакше кажучи, передумови для їх реалізації недостатні. Можливо, питання в бажанні самих дорослих ВПО до участі в проектах із перенавчання, а також у сфері підприємництва.

Чи впроваджуються у громаді програми та заходи з питань створення економічних можливостей для мігрантів та переселенців?

У більшості громад-партнерів якісь проекти чи види діяльності ведуться, але переважно вони не створюють у громадах, які приймають переселенців, економічних можливостей для переселенців. Лише третина громад (вони також належать до найбільш активних з-поміж партнерів) реалізує справжні проекти зі створення економічних можливостей. У активних ініціативних групах, які користуються підтримкою громади, назріло питання економічних можливостей ВПО, вони його чітко усвідомлюють та реалізують дії у цьому напрямі.

Назвіть основні джерела доходів зареєстрованих переселенців із зони конфлікту. Графічно аналіз відповідей подано на рис. 5.

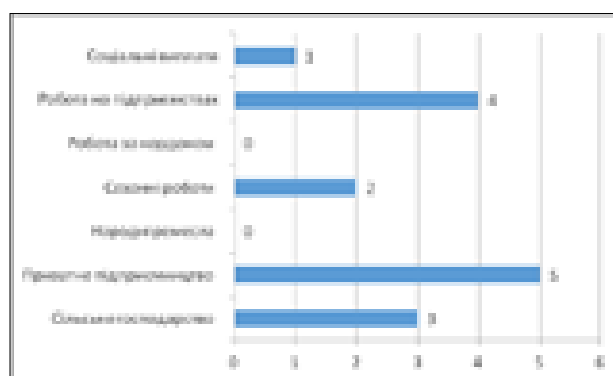

Рис. 5. Розподіл кількості громад за джерелами доходів переселенців із зони конфлікту (N=6 громад, вказані всі типи варіантів вибору)

Як бачимо, приватне підприємництво (дрібний одноосібний бізнес) є переважним (п'ять із шести громад) видом прибуткової економічної діяльності населення з числа переселенців. Окрім цього, у половині партнерів ВПО працюють на підприємствах, а у третині – живуть, у тому числі, за рахунок отримання соціальних виплат. Це ставить, зокрема, питання щодо ситуації з розвитком бізнесу серед ВПО: з одного боку, громади-партнери не особливо просувають цей напрям, але з іншого – ВПО активно займаються підприємництвом. Очевидно, що для популяризації напряму самозайнятості серед ВПО варто глибше вивчити мотивації щодо розвитку цього напряму як серед місцевих НДО-партнерів, так і серед цільової групи.

Надайте загальну оцінку рівню економічного добробуту переселенців у вашій громаді.

Учасники ініціативних груп недостатньо обізнані про реальну економічну ситуацію переселенців в їхніх громадах, адже третина не може навіть приблизно визначити її. У цілому на даному етапі розвитку ініціатив із стабілізації та відновлення приймаючі громади не пропонують переселенцям достатніх, прийнятних умов економічного добро-

бути, і, таким чином, це ставить питання подальшої мотивації переселенців залишатися в даних громадах. Імовірно в майбутньому у приймаючих поселеннях необхідний більш диверсифікований та динамічний ринок праці з можливостями зростання та розвитку.

Надайте загальний коментар щодо рівня добробуту зареєстрованих переселенців у вашій громаді.

У громад-партнерів різноманітна ситуація щодо працевлаштування. Здебільшого ВПО потребують працевлаштування і в окремих випадках прагнуть займатися підприємництвом. Загалом краща ситуація у секторі зайнятості ВПО спостерігається в містах із розвинутим ринком праці та в невеликих «нішевих» громадах, зокрема в секторі рекреації.

Яким способом виявляються та аналізуються потреби/проблеми переселенців із зони конфлікту?

У більшості партнерів є наявності інструменти збору та обробки даних про потреби переселенців. Окремі приклади вказують на спілкування через керівника самоорганізованої ініціативної групи переселенців. Однак, судячи з попередніх аналізів, навіть за наявності інструментів, партнери недостатньо знають про потреби та мотиви ВПО у своїх громадах. Імовірно, варто приділяти більшу увагу питанням розкриття потенціалу ВПО у складі окремих ініціативних груп, які потім можуть діяти разом із групами приймаючої громади.

Які використовуються механізми (способи) вирішення існуючих проблем переселенців із зони конфлікту у вашій громаді, наведіть приклади.

Позитивною рисою, яка свідчить про сформованість спільних ініціативних груп та сигналізує про вдалу інтеграцію переселенців до їхнього складу, є наявність механізму звернення групи до органів влади та громади з питань, які виникають у ВПО. У низці випадків залучається міжсекторна співпраця, що є ознакою вищого рівня розвитку ініціативної групи. В одного з партнерів така співпраця переросла у діяльність гуманітарного штабу. Свідомі та активні групи часто використовують низку диверсифікованих інструментів залучення ВПО, тоді як громади, які просто приймають ВПО, не приділяють їх питанням належної уваги.

Як за участі переселенців приймаються рішення стосовно важливих питань громади?

Ми можемо побачити, що активні та розвинуті ініціативні групи залучають ВПО на рівних правах до обговорень, круглих столів систем прийняття рішень, тоді як думка ВПО в громадах, які вважають присутність переселенців тимчасовим та вимушеним явищем, враховується мало або ніяк.

Скільки та яких рішень прийнято за участі ініціативних груп переселенців протягом весни-осені 2015 р.?

Аналогічно попередньому запитанню прослідковуються два різних підходи до інтеграції ВПО у приймаючих громадах. Більш активні та розвинуті громади із вищим рівнем соціального капіталу та цілісності структури активно інтегрують ВПО до систем прийняття рішень і такі рішення приймаються на користь ВПО, тоді як більш пасивні громади чекають, поки ВПО залишать їхню територію.

Що було зроблено в громаді за останні вісім місяців за ініціативою переселенців?

З аналізу можна зробити висновок про те, що пасивність у залученні ВПО до життя громади може бути викликана як байдужістю ставлення до цієї групи з боку навіть активу корінної громади, так і конфліктом ключових осіб ініціативної групи з органами місцевого самоврядування. З іншого боку, суттєвими для налагодження процесу участі та залучення ВПО до прийняття рішень є підготовка та досвід у галузі активізації населення, громадської активності, розвитку громад, що підтверджується прикладами більш досвідчених ініціативних груп.

Як виглядає співпраця серед переселенців у вашій громаді (бізнес, ініціативні групи)?

Ми бачимо, за аналогією з попереднім питанням, що міжсекторна співпраця у середовищі ВПО відбувається у більш досвідчених ініціативних групах, тоді як групи без досвіду громадської діяльності таку співпрацю не розвивають, оскільки, ймовірно, не розуміють її потенціалу та прагнуть лишатися у мінімально можливому форматі співпраці корінної громади з переселенцями. Знову ж, у більш досвідчені громади їхня активність із інтеграції ВПО з часом привабить переселенців із вищим рівнем соціального капіталу, що додатково посилить діяльність із розвитку цих уже досить прогресивних груп.

Наскільки згуртованою, активною є група переселенців у громаді?

Громади населених пунктів Коцюбинське та Маяки стали учасниками проекту через те, що прийняли значну кількість переселенців. Однак вони, як видається, не здатні оцінити стан згуртованості ВПО, які прибули до них, а також не досягли жодних суттєвих успіхів в активізації участі ВПО у суспільному житті громади. Можливо, це пов'язано з характером групи ВПО або ж із досвідом приймаючої громади. Інші партнери демонструють активність та успіхи різного ступеня щодо сприяння згуртованості переселенців. Імовірно, такі більш активні громади відчувають зацікавленість у нових людях та прагнуть зробити їх частиною ініціатив громади, залучати до розвитку.

Чи наявні конфлікти з переселенцями?

Більшість громад не мають конфліктів із переселенцями чи не повідомляють про це. Імовірно, в активніших громадах ці процеси згладжуються та вирішуються у процесі переговорів, співпраці та

спільної діяльності. Легше вирішувати ці питання в молодіжному та дитячому середовищі громадам, які провадять активну просвітницьку та громадську діяльність на базі освітніх установ. Колізії з житлових питань ВПО знаходяться у правовому полі, яке потребує спеціального врегулювання юристами та центральними органами влади.

Чи є в громаді проекти, спрямовані на переселенців, у 2015 р.?

Активністю із залучення коштів для переселенців відрізняються громади Токмака, Білицького та Веселого. Можна припустити, що більше проектів за інших рівних умов буде можливо реалізовувати силами більшої кількості активістів, тому кращі результати можна отримати у трохи більшому поселенні (міській громаді). Також дуже суттєвим є досвід у громадській діяльності, зокрема із залучення ресурсів (Білицьке).

Чи надає (надавала) місцева влада підтримку цим проектам?

Цікаво, що активність щодо співпраці з владою в рамках проектів є нижчою, ніж реалізація проектів. Деякі пасивні та сільські громади загалом уникають партнерства, тоді як у місті це партнерство набуває, можливо вимушено, все ж практичної реалізації. Водночас варто наголошувати на необхідності більш суттєвого внеску органів місцевого самоврядування у інфраструктурні проекти на території громад-партнерів, які спрямовані на добробут громади в цілому і на покращання умов життя переселенців зокрема.

Чи є з-поміж цих проектів у 2015 р., такі, що спрямовані на покращання економічних можливостей для переселенців, розвитку бізнесу?

Найбільш поширеними економічними проектами на момент оцінки були програми малих грантів для започаткування підприємницької діяльності ВПО. Ймовірно, можна порекомендувати урізноманітнити такі проекти іншими формами створення економічних можливостей, зокрема, робочих місць для переселенців.

Висновки з проведеного дослідження.

У процесі стабілізації ВПО в громадах України виявилися проблеми, пов'язані з тим, що мігранти з мегаполісів не хочуть адаптуватися в сільській місцевості, тож варто для них створювати можливості в місті та запрошувати їх туди, де ініціативні групи можуть створювати пільгові умови, у тому числі у працедавців, які беруть на роботу ВПО. Якщо ж у сільських громадах для ВПО, які живуть там, немає робочих місць, то змішана ініціативна група може саме там проводити курси навчання дорослих, створювати на державних землях с/г кооперативи під центральним керівництвом, у тому числі державно-кооперативні підприємства на землях запасу, для створення робочих місць для ВПО, які бажають інтегруватися в довгостроковому періоді.

Зараз переважно ініціативні групи повідомляють про покращання ситуації, зокрема у сфері соціальної інфраструктури. Однак більшість зауважує, що це лише косметичні зміни, а не радикальні зсуви на краще, які, однак, не входили у завдання даного проекту. Також третина громад зауважує, що підвищився рівень самосвідомості та відповідальності громади щодо власного розвитку. Разом із цим у випадку громад, які приймають ВПО, спостерігаємо тенденцію «примхливого» та «перебірливого» ставлення до міжнародної та державної допомоги: ось, мовляв, роблять ремонти, але ж не так кардинально, а лише косметично.

Це ми спостерігаємо на фоні незначного рівня активізації громад, що ставить питання про необхідність надання пріоритетної підтримки та збільшеного фінансування у майбутньому тим громадам, які викажуть справжню зацікавленість та покажуть потенціал активізації як ініціативної групи, так і ширшої громади, зокрема молоді.

Ймовірно, повинна існувати система квотованих та пріоритетних дотацій тим громадам, які погодяться прийняти більше ВПО та водночас показуватимуть процеси стійкого розвитку групи та ширшого загалу, на відміну тих громад, які просто були змушені прийняти багато переселенців та не приділяють їм належної уваги. Ймовірно, цим зумовлена сучасна тенденція початку реалізації програм, спрямованих на довгострокову інтеграцію ВПО до громад, які прийняли їх та готові інтегрувати їх у життя населеного пункту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Звіт про проведення проміжного дослідження структури і ставлення у громадах-партнерах проекту. Робочі матеріали проекту «Підтримка інтеграції ВПО через розвиток приймаючих громад». Міжнародна організація з міграції, 2016.
2. Migration and Development Brief, Issue 24. The World Bank. Migration and Remittances Team, Development Prospects Group. April 13, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationandDevelopmentBrief24.pdf>.
3. MPI Fact Sheet. October 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.migrationpolicy.org/programs/migrants-migration-and-development>.
4. Gaining from Migration: Towards a New Mobility System. by Jeff Dayton-Johnson, Louka T. Katseli, Gregory Maniatis, Rainer Münz and Demetrios Papademetriou. September 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/dev/migration-development/publications-gaining-from-migration.htm>.
5. Jose Antonio Ocampo. International Migration and development. United Nations DESA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/esa/population/migration/turin/Turin_Statements/OCAMPO.pdf.